

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Ca. xxi. De hypocritis qu[omodo] a[m]bitionis labe[m] falsa religio[n]is
imagine nitu[n]t[ur] occultare.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

Polícraticí de Curialū nugis.

ij. Regi. vj. et
i. Paral. xv.

chinaris. Satius erit vt dyadema detraheretur principis capiti: q̄ principalis & egregie ptis reipublice dispositio/ que in religione & satur illius subtrahatur arbitrio: non p̄uata cupit romana quisquis in vrbe. Pompeiū trāsire parat: & forte arrogantī priuatorū vota transgreditur: qui sub imagine libertatis principibus appetit dñari. Nā si quis principū superstitiōi huiusmōi acquiescat insipiens est: & ab illustrium regum virtute degenerat. Dauid tamen sicut regum narrat hystoria: & oīs israel ludabant coram domino in omnib⁹ lignis fabrefactis: & citharis & tympanis: & liris & fistris: & cymbalis/ licz ei nō defuerit huiusmodi increpator: hystoria nāq; memorata p̄sequitur. Et egressa micol filia saul ī occursum dauid ait. Qz gloriosus hodie rex israel: discooperiens se ante ancillas seruorū suorum: & nudat⁹ est quasi nudetur vnus de scurris. Dixitq; dauid ad micol viuit dominus/ quia ludā ante dñm/ qui elegit me potius q̄ patrē tuū & q̄ omnem domum eius: & precepit mihi vt essem dux super populum israel: & ludam & vilior fiam plusq; factus sum: & ero humilis in oculis meis: & cum ancillis de quibus locuta es gloriosior apparebo: igitur micol filie saul non est natus filius: vsq; ad diem mortis sue. Dauid vero sedit rex in domo sua/ & dedit ei dominus requiē vndiq; ab vniuersis suis inimicis. Vides ne q̄ diligenter puniri docet hystoria hinc contemptum religionis cum arrogantia tumoris: inde deuotiōem fidei & humilitatis cultum remunerat. Nam & dauid quietem regni assequitur: & micol prauē increpationis merito sterilis obit/ & nullum inditi generis & felicitis matrimonii reliquit fructum. Recte quidez cum & micol omnis aqua: vel ex omnib⁹ interpretetur: siquidē multitudinis imperite consilium: & que populare iudicium sequitur: fructus boni nec iocunditatem: nec memoriam habet: verū tamen cum istos consiliarios magnatorū audieris: nequaq; suspicaberis micol sine sobole decessisse. Omnes enim micol filios esse miraberis: & si non carnem/ spiritū tamen ex traduce illius putabis illos processisse. Et quod istud tibi facilius persuadeas/ hi qui diuinam euacuare nituntur/ vt suam statuant auctoritatem: sine liberis moriūtur: aut eos relinquūt degeneres & igna uos. Proculdubio quisquis ecclesiasticam deprimit libertatem aut punitur in se: aut punitur in sobole. Admittūt ergo filii etiā ppria cum his que fauore eorū paterna impietas occupauit.

¶ De hypocritis quomodo ambitionis labem falsa religionis imagine nituntur occultare. Capitulū XXI.

Iacet autē populi temeritas aut licētia potestati preceptis legitimis & diuina institutione reprimi possit: ambitio tñ domari nō potest. Si enī in manifesto nō audet: clanculo serpit & fraudulenter ingredit. Si fors res ecclesie munerib⁹ nō aperiat: si nec sua/nec aliena violentia referatur: cōfugit ad artes fallacie sue. Omīa que libertatē ipugnant: que decretorū statuta cōuellunt: & que religioni p̄traria sunt: tota libertate spūs detestaf. Symonē vt simplices & credulos circūueniat miraberis rediisse. Simulat & dissimulat: & astutā gerit sub pectore vulpē. Stoico quouis liberior est catho ne rigidior. Est quoq̄ interdū simplicior paulo doctore gētium sollicitior: feruentor petro/& ei viuere xp̄us est & mori lucrum: nec gloria in aliquo nisi in cruce xp̄i quā iugiter portat in corpore vt spūs saluus sit: dissolui dūtaxat cupiēs & esse cum xp̄o. Mortificat ergo carnē cū vitis & cōcupiscētiis: et nō sicut ceteri hoīm cū hoibus degēs vitā agit angelicā/& in celestibus conuersaf. Ieiunāt hi cōtinue: sine intermissione orant: dare tñ vt audiat hospes/asperis & sordidis vestib⁹ induuntur/& populū increpāt. Arguunt clerū/de morib⁹ corrigendis sollicitāt principatus & potestates: testimoniū sibi acquirentes iustitie: si vite detrahāt aliene. Vt vero fraus sub honestatis specie p̄ualecat laudabiliū virorū collegia expetūt/arduas subeunt p̄fessiones: ostētant difficilia:& familiari⁹ sibi pp̄icū possibilis et q̄ humaniora sunt exequūtur. Se ergo basilii/benedicti/augustini: aut si hoc parū est ap̄lorū & p̄phetarū fatentur successores: vestes carthusiensū/cisterciensū/cluniacensū induūt/& q̄ dignantur esse canonici gloriātur in laneis tunicis & pellib⁹ agninis. Veniunt enī in vestimētis ouīū: intrinsecus aut sunt lupi rapaces. sed vt ait dñs euidentissime cognoscūtur a fructibus suis. Nō tñ a fraude istorū religionis vera diminuit gloria. Nā indubitanter oībus cōstat: quia noīa que p̄fitētur/& quorū pollicētur officia/honestissima & fidelissima sunt. Nā religio in his adeo vera/adeo pbata cōsistit vt nulli⁹ reprehēnsionis aculeos reformidet. Siquidē carthusienses quasi auaritiē triūphatores precipui ubiq̄ clarescunt. Cisterciēses beati bñdicti quē oīm iustorū spū plenū fuisse cōstat precepta & vestigia sequūtur ad vnguē. Cluniacēses multis puinciis formā religionis tradiderūt: et canonicis sufficere debet ad plenissimū laudē: q̄ regulā eorum oportet omēs clericos imitari. Heremite quoq̄ baptistam saluatoris & filios prophetarū institutionis sue habent auctores. Fratres tē-

s. ad Thim. ij.

Ad philip. j.

Matth. vij.

Commēdatio
carthusiensū/
cisterciensū.
et
cluniacensū. ca
nonicorum/et
aliorum.

Polícratíci de Curialiū nugis.

pli machabeorū exēplo ponūt aias p fratrib⁹ suis Xenodochio-
rum siue hospitaliū procuratores apostolorū sequunt⁹ vestigia:
& ad pfectionis cumulū aspirātes in eo fidelissime audiūt xp̄m
q̄ viuunt innocenter/& oīa que habent pauperibus erogant. In
his tamen omnibus fideles inueniuntur & reprobī: nec ob id re-
ligionis aut professionis veritas deformatur. Que enī p̄fessio
est/aut que legitur vnq̄ fuisse societas in quā macula nō irrepse-
rit? Angelum apostatam legimus: in primis fratribus parricid-
dium/prophetam reprobū/apostolum proditorem/discipulos
xp̄i perfidos: nec tamen corrumpitur puritas persistentiū ange-
lorum: aut minus sancta est societas inuicem diligentiū fratru⁹
aut p̄phetie gratia est in electis culpabilis/ aut apostolat⁹ in fi-
delibus contemptibilis/aut disciplina xp̄i p varios errores ab-
errantiū est infāmis. Sicut ergo angelus sathane trāffigurat se
in angelum lucis/& apostoli pseudo ad auctoritatē apostolicā
aspirabant/potius q̄ ad vitā: sic & hypocrite ad superciliū phari-
seorū confugiunt/dilatantes philateria & magnificantes fim-
brias:& que in lege dei scripta sunt nolunt cōtingere digito: nisi
vt videantur ab hominibus a quibus honoris aut alteri⁹ remu-
nerationis mercedem expectant. Inde est q̄ faciei pallorē ostē-
tant: profunda ab vsu trahunt suspiria/artificiofis & obsequenti-
bus lachrymis subito inundant/obstipo capite luminib⁹ inter-
clusis/coma breui:capite fere raso/voce demissa/labiiis ab orati-
one mobilibus:incessu tranquillo:& quasi gressu quadā p̄portioē
composito p̄nōsi obliti:sordes vestium & affectatam vendicāt
vilitatem: vt eo facilius ascendāt:quo se studiosius vident⁹ in lo-
cum nouissimū deiecisse:& qui sponte sua decrescūt crescere cō-
pellant⁹ inuiti. Hi sunt qui si quid macule inhesit ecclesie dū pe-
grinatur:publicis aspectibus detegunt: vt ip̄i ab omī macula vi-
deant⁹ immunes:hi sunt qui bñficia que nec dū sanctis collata
sunt predicant auferenda. Hi sunt qui potestatibus suadet vt p̄-
ptervitia p̄sonarū iure suo priuentur ecclie. Decimationes & p̄-
mitias ecclesiis subtrahunt:& ecclias ip̄as accipiūt de manu lai-
corū episcopis inconsultis. Hi sunt qui p̄dia auita subtrahentes
indigenis/vicos & pagos redigūt in solitudinem & in suos vs⁹
vicina queq̄ cōuertūt/ecclias diruunt:aut in vsus reuocant sear-
lares. Que domus orationis fuerat/aut efficitur stabulū pecorū
aut opilionis/aut lanificiū officina. Et quidem maiora impune
faciunt/& quasi cornibus gemine potestatis ecclesiam in cuius
sinu quiescūt & p̄teguntur umbra/ventilare non cessant Ad ec-

Job. ix.

Genes. iiii.

Numeri. xxij.

1. Regū. xiiij.

Matth. xxvj.

Marci. xiiij.

Luce. xxij. Jo.

an. xiiij. Jo. vj.

1. Corin. xj.

1. Corin. ix.

Signa ⁊ gest⁹
hipocritarū.

Mala q̄ p̄mit-
tūt hipocrite.

clēsiā nāq; romanam confugiūt que pietatis mater religioni cō-
suevit providere quietem. Implorāt opē eius/ptectionis impe-
trāt clypeū/ne cuiusq; possint malignitate vexari:& vt se possint
plenius exhibere:& charitatis implere mun⁹:ne decimas dent
apostolico priuilegio muniuntur. Procedunt vlteri⁹ & quo sibi
plura impune liceāt/a iurisdictione omnium ecclesiārū seipos
eximunt:& efficiuntur romane ecclesie filii speciales:ita tamen
vt pro foro rei vbiq; conueniāt: sed tñ conueniri non possunt nisi
rome vel hierosolymis. Deinde seculariū potestatiū implorant
auxilium:& eis diuinam gratiam pollicentur:fiuntq; mediato-
res inter deū & homines:& eos qui venia indigent suis aggre-
gant societatis/confessiones excipiunt/ & clauēs ecclie vsur-
pantes aut surripiētes petro/ligare presumūt & soluere: & dño
phibente falcem mittunt in messē alienā. Potentiores tamē
& ditiores/fauore:vel mercede recepta/facili⁹ exonerāt: & pec-
catis alienis humeros supponētes:iubēt abire in tunicas & ve-
stes pullas quicquid illise cōmisisse deplorant. Amplificant mi-
sericordiā domini qui neminē vult perire: quā sicut apertā & pa-
tentem penitentibus:sic solis desperantibus preclusam esse de-
nunciant. Indulgent interim his qui criminibus ardētius & te-
naci⁹ inuoluuntur/peccare in spe:dum tamen sibi in redēptio-
nem eorum aliquid prerogent:& audacter pmittunt veniā eo-
q; sicut aqua ignem:ita elemosina extinguit peccatum. Penitē-
tia quoq; nūq; sera est si tamē vera. Consentunt ergo morib⁹ ini-
quis:& popularem prouocantes affectionem/assentationib⁹ ob-
turant aures hominū ne increpationes audiāt prelatorum. Ad
hec rumusculos inquirūt:tumultibus gaudēt/diffidentiū secre-
ta explorant:& eadem nunc ad amicos pferūt:nunc ad hostes
vtrifq; grati/vtrifq; perfidi:magis tamen ad ista videntur ido-
nei/quia ab imagine religionis minus videntur suspecti. Quid
in palatio/quid in foro:quid in agro expediat:quid in castris:so-
li credunt nosse qa vniuersa hec pre ceteris videntur curare:qui
istis iugiter immiscentur. Si cōueniant patres in curia:cives in
foro:milites in expeditione:si deniq; consilium aut synodus cō-
uocetur:prēcipuam sedi⁹ partem occupabit vmbra ista re-
ligio. Claustrorum fracta credas repagula:exhausta tochia vel
xenodochia:& a locis venerabilibus examina conuientiu euo-
lasse. A deo quidem se religionis species turbis & publicis aspe-
ctib⁹ ingerit:p̄mas cathedras/recubit⁹ p̄mos/salutatiōes p̄mas
vsurpant:& si eas non deferas vehementissime indignantur.

Deute. xxiij.

Repagula sūt
ipedimenta ta-
nue carcerū.

Polícratíci de Curialiū nugis.

Ad rom. xiiij.

Genes. xix.

Roma. xiiij.

i. Corin. vi.

In decre. ex
pte. j. de deci.

Si eis obloqueris: religionis inimicus & veritatis diceris impug-
nator. Feras itaq; patienter: si iniurias & dāna intulerint: q; li-
centiam omniū apostolica & regia auctoritate obtinuisse vidē-
tur. Nam & hoc merit⁹ eorū debet creditur / sane qui resistit po-
testati / dei ordinationi resistit: nec ego apostolice maiestati & re-
gie arbitror reluctandū. Miror tamē vt fideiū pace loquar / qd
nā sit q; decimas: & iura aliena vsurpare non erubescunt. Inqēt
forte Religiosi sumus. Plane decimas soluere religiois pars ē:
& eas adeo popul⁹ dūtaxat religiois exigit. At qui eas exigūt
irreligiosi sunt. Vos autē q; constituit iudices super nos? Aut q;
estis vt exerceatis iudiciū in seruos alienos? Vnusq; suo dño
stat aut cadit. Stabit autē Sum⁹ iquū tuti aplico priuilegio: cui
ius bñficio de nutrimentis aialiū & laborib⁹ nr̄is decimas retine-
mus. Nēpe aplis oīa licent: s; ab apostolicis oīa fieri nequaq; ex-
pedit. Esto q; illi vobis hoc licēter cōcesserint: vos an recte petie-
ritis videatis. Nēpe q; petit: vt qd debet nō faciat: iustitie spōta-
neus nō obedit. Nūquid de nutrimentis abel dñs nō respexit?
Cayn fruges obtulit: recte qdē: quia dño debebant: sed in parti-
tione iniqua / dū diuisioni aliquid subtrahit peccatū committit.
Acceptant pre illo munera eius q; fetus aialiū cū dño partitur.
Et forte de aialib⁹ reddūtur recti⁹: quia sine cultura & cura nr̄a
pueniunt / plus enim laboris est in frugibus serēdis & metēdis:
nō cogunt dare de suis. Quis enī de laborib⁹ alienis redditur⁹
est rationē? Quid multa? Multis & lōgis allegationib⁹ vidēf
astruere: qm̄ alios dare decimas nō prohibēt: dū ipi ab eis dan-
dis immunes sint: quia adeo religiosi sunt q; in ea pte derogare
possint cōstitutioni diuine / & in eo licenter min⁹ grati sunt grē
dei: quo eam ampliorib⁹ bñficiis expiuntur. Que enim ex sola
grā pueniunt vt sunt fena & sponte nascētia: nō cēsēnt obnoxia
religioni. Primo qdē dū religio paupertate gaudebat: & in aliorū
necessitates aut vltus effundebat viscera inopie sue / indulta sūt
pūilegia p̄fessiōib⁹ / q̄ necessitate cessāte & frigescēte charitate:
poti⁹ auaritie q̄ religionis istrumēta credūtur. Ecce enī: q; oēs
hi pūilegiati que sua sūt querūt: & iesus qui predicat in publico
aut oīno abest: aut in abditis latet. Inde est q; cū ad iniquū com-
pendiū auaritie priuilegia trahi conspiceret beatus adrian⁹: vo-
lens ea oīno reuocare licentiam eorū hac moderatione cōpescu-
it: vt que de laboribus vsurpant circa noualia dūtaxat interpre-
tes. Sic enī gaudere poterūt pūilegiis / sine graui dispēdio iuris
alieni. Vnū tñ est qd tantus pater vtrūq; sustinuit: & quia patrū

canonibus refragat mirabile est in oculis nostris. Milites namque templi sui fauore ecclesiarum dispoem vendicant/occupant per sonatus: & quodammodo sanguinem christi fidelibus ministrare presumunt: quorum fere professio est humanum sanguinem fundere. Non equidem quod eos viros sanguinum dicam quod pene soli inter homines legitima gerunt bella: cum & dauid non propter bella que legitime exercebat vir sanguinum dictus sit: sed propter viciam cuius sanguinem nocenter fudit. Ut enim canonibus cautum est: laicis quibus religiosis nulla de rebus ecclesiasticis legitur attributa facultas. Esset utique vere religionis indicium si ab illius rei dispositione temperaret: quam sibi domino prohibente tractare non licet. Sed nec de rapinis non dico ecclesiarum: sed nec quorumcumque fidelium hospitalitatis munus implendum arbitror: quia panem sacrilegum odit deus: & aspiciuntur oblationes que offeruntur ex sanguine: & quoties iuocant a talibus aures suas claudit: ut nec pateant ad preces eorum. De his que in fraudem iustitie dei committuntur a talibus ad presens nequaquam sermo est institutus: licet iniquum omnino sit quod amore pecunie illecti ecclesias quas episcopi clauerunt aperiant. Diuina suspensio celebrant: sepeliunt mortuos quos ecclesia reiecit: & semel in anno faciunt: ut toto anno erroneus populus ad vocem ecclesie obsurdescat. & quia coerceri non potest emendari contemnat. Circueunt ergo ecclesias: collegiorum suorum merita preconant: abolitiones criminum portant: & interdum predicant euangelium nouum: adulterantes verbum dei: quod annuntiant non ad gratiam: sed ad perniciam: viuentes ad voluptatem non ad veritatem: & tandem cum in latibus sero conueniunt die de veritate locuti: clamant agitant errore & labore nocturno. Si sicutur ad christum fallax & vana est doctrina patrum/que arduam & arduam viam monstrauit homini tendenti ad vitam. Cum vero istis ecclesia indignetur nulli omnino equum commouetur quam viri vere religiosi in quibus iniuria hec omnia refundunt. Succenset populus sed religiose professiones aduersus hanc hypocrisis labem iustus amarificant. Non enim hoc fecisse dicantur hypocrite: sed cistercienses: aut cluniacenses: aut alii quorum hi ventilorum & vetriloqui habitum induunt: ac vitam metiuntur. Nam claustrales qui plane vere religiosi sunt: dum professionibus seruiunt ab hac malitia immunes sunt. Nulla vita fidelior/nulla simplicior: nulla felicior: quam eorum qui in claustris humiliter degunt: abiectione sua gaudentes/obedientes prelati suis in omni subiectione: & reuerentia: nec appetentes sub obedientie nomine dominatum/aut fraudandi/aut vagandi/aut occidendi licentiam: vasa sua possidentes in sanctificatione & honore: prestolantes in silentio & patientia salutare dei/a detractatione & murmure alieni: excipientes ab

ij. Regū. vij.
j. Paral. xvij.
ij. Regū. xj.
xvj. q. j. laicis.

Commendatio
bonorum clau-
stralium.

Polícratíci de Curialiū nūgis.

ore dñi i quiete verbū: qđ saluare potest animas suas grata mi-
scentes cum deo colloquia / & quasi terrestres angeli sunt totius
mundane perturbationis ignari. Si quid aut est qđ eos cōtrista
re videatur: ad charitatem fraternam referendū est qua & in ce-
lis angeli nostris quodāmodo lapsibus compatiūtur: & sup vno
peccatore penitētiā agente congaudent. Cū vō philosophos
imitari nostro tempore quo virtus exinanita est / & a stream re-
lictis hominibus ad celū cōstet rediisse sit arduū. Vita claustra-
lium virtutem philosophorū incompatibiliter atcedit: aut quod
meli⁹ crediderim rectissime & tutissime philosophaf. Qui vō
ad explēdas necessitates eorū egrediuntur humiliter & in eis si-
deliter versātur / & si nō securiorē plane vtiliorem exercēt / & vi-
tam maxima laude digni & reuerentia / nequaq̄ ad epicureorū
vel hypocritarū factionē accedunt. Nam hypocritas epicureis
rectissime aggregabis qui philosophiā pfitentur: & pprie serui-
unt voluptati. Cum lites foueant / p̄uilegiis abutantur: seruiant
cupiditati: charitatis officia nequaq̄ exerceāt: ppam querāt glo-
riam: nōne scđm carnē ambulant: licet se spūales mētiant: me-
rito expectantes interitum carnis: p̄cipites future gehēne illius
cuius & nequā spūs est / & quia inani gl̄a intumescēs altissimo
cōformari voluit aut p̄ferri / deiectus & precipitatus est in lacuz
dānationis eterne. Sane infani sūt qui hac via incedūt: & mise-
rabiliores oībus gētibus qui & p̄ntis vite bonis priuant & eter-
ne: maxime cū ille qui p̄ peccatoribus peccatū sustinuit fieri &
familiarē se exhibuit publicanis & meretricibus: cū hypocritis
pacem habere nequiverit: qui nō indigebāt iustitia eius: qđ pla-
num est his qui altercationes quas cū phariseis exercuit dilige-
ter attēdūt. Nitunt tñ phariseorū exēplo locū tenere primum.

¶ De eisdem: & de ezechia qui thesauros quos ostē-
tauit amisit. Capm. XXII.

Quod difficillimū aut impossibile asserunt sapientes in p̄nti
gaudere cū mundo & in eternuz exultare cū xp̄o. Et
plane miserrimū est torqueri cū mundo / & in eternū
cū diabolo flagellari. Si ergo in hac vita tantum spe-
rantes sunt hypocrite tristes: q̄ extermināt facies suas vt p̄bi ho-
minib⁹ appareāt: & quasi p̄cinētib⁹ tubis iustitie sue opa preco-
nant: a dño frustra retributionē expectāt: qm̄ in p̄nti receperūt
mercedē suā. De his enī qui v̄bo & habitutenus honorāt dñm /
ex sentētia eius cōstat qm̄ ip̄e elōgat ab eis eo q̄ cor eorū ab eo
elougatū est: sed ip̄a opa eorū dispendiū salutis afferūt: & babi-

Matth. vj. r.
xxiij. in omni
militari